

Geschiedenis Staverse jol “de Pinas” opgetekend bij monde van zegslieden

informatie Jan Windt Historische vereniging Oud Stedebroec:

Over de jol:

BC 11 half gedekte zeilboot eigenaar Klaas Mantel Jbz.

10/4 2 bemanningsleden .

Ingeschreven in 1911 en verkocht 13 december 1919 (bewijsstuk Westfries Archief) aan P. de Groot en C. Jansen te Marken en is toen omgenummerd naar MK 20.

Over de werf:

(Jan Deen, heeft enkele jaren op de werf gewerkt eind jaren '60) Naast de werf van Siemen Jordens zat een smederij van de Meulen. Deze van de Meulen heeft de werf overgenomen in 1968.

JD weet te vertellen dat de zonen van Siemens, Gerbrand heette(1900-1977) en één zoon had, Siemen. Deze laatste zou nu in Medemblik wonen. De andere zoon heette Siemen en heeft 2 zonen, Teun en Siemen.

Omgeving Broekerhaven:

Er bevond zich een Houtzaagmolen “de Eendracht” in Bovenkarspel. Houthandel Bakker was een onderneming in Bovenkarspel. Tevens waren er een zeilmakerij en een taanderij.

Boeken:

- * Broekerhaven Toentertijd 1900-1940. Bevat een tiental foto's met staverse jollen.
- * Ypma YN Geschiedenis van de Zuiderzeevervisserij (A'dam 1962)
- * Dirk Huizinga; “Staverse jollen” en “Scheepsbouw in Stavoren”

Jan	Deen	Is gaan werken in 1959 bij smederij v.d. Meulen, en hielp als knecht bij Gerbrand Jordens op zijn werf aan de overkant van de smederij. De werf werd in 1965 overgenomen door v.d. Meulen. Gerbrand werkte dan nog maar dat hield niet veel meer in. In 1970 is de werf gebroken t.b.v. bouw fietstunnel onder de provinciale weg. er was een grote en een kleine helling, waarbij een hulpmotor ingezet werd die tevens aan de zaagband verbonden was.	18-11-2015
Dames	Hart	woonden in een tjalk in de Kom. Hebben 50 dia's geschonken aan de heer Jan Windt.	
Gerbrand	Jordens	zoon van Siemen Jordens werkte op de werf als scheepstimmerman. Ook werkte hij in het ZZM als onderhoudsman aan de schepen aldaar. Heeft daar ook een houten schouw gemaakt, die er nog staat. Er is een krantenbericht 10 mei 1972 van het NH Dagblad waarin hij een maquette van Broekerhaven toelicht.	
Siemen	Jordens	kleinzoon van Gerbrand, woont in Medemblik.	
P.M.	Rooker	boek over “Broekerhaven Toentertijd” 1900-1940	
Koos	Steltenpool	Fotograaf heeft veel foto's gemaakt in de omgeving van Broekerhaven en omgeving.	

Uit het logboek van Lunstroo

Zondag 30 juni 1963. Om half tien is De Pinas weer onder zeil. De wind komt nu vanuit het oosten met 0 – 1 beaufort en er staat 'n klein beetje zon. Het weer slaat echter snel om en met om half elf de eerste onweersbui met windstoten. De Eemsmond verkend.. Ca.

Geschiedenis Staverse jol “de Pinas” opgetekend bij monde van zegslieden

12u weer verder. Als we kwart voor drie voor Huizen varen, het eind doel voor vandaag, breekt er weer onweersbui los en we besluiten direct de haven binnen te gaan. In Huizen heb ik gesproken met één van de vorige gebruikers van de eigenaar over het schip.

De Jol blijkt in 1944, nog in de oorlog dus, naar Huizen te zijn gekomen, gekocht door Gerrit Jan de Gooier, de zoon van de visser Jan de Gooier. Gerrit Jan kocht het schip (voor enkele duizenden guldens), om een vergunning als visser te verkrijgen en zodoende vrij te zijn van tewerkstelling in Duitsland.

Het schip is afkomstig van Marken, van ene De Groot (?) later visventer in Noord-Holland. Volgens de verteller viste deze niet zelf, maar ging met de Jol langs allerlei havens om met vis te venten.

1

Vandaar de vrij hoge plecht, op het boord en niet zoals bij de Jollen en Bidders gebruikelijk, onder het boord. En ook een vaste plecht, Vroeger was de plecht vaak wegneembaar of opklapbaar.

De Jol stond toen helemaal in het ijzer, ook de plecht. In 1945 is door Botterbouwer Janus Kok in Huizen in opdracht van Gerrit Jan aan de vernieuwing van de kont begonnen. Deze reparatie is toen uitgegroeid tot een vernieuwing van een groot deel van schip, op enkele stukken in de kop, enkele vlakdelen en de kiel na.

Ook is de mast strijkbaar gemaakt, met een mastkoker. De oude mastklink is nog aanwezig.

Bij deze werkzaamheden werd besloten ook de plecht meteen maar te vernieuwen.

Het berghout is op verzoek van de Gooier ook door Kok aangebracht echter pas nadat de huiddelen al vernieuwd waren, dus aangebracht over de buitenkant huid heen en helaas niet direct op de spanten.

Vandaar ook de wat botterachtige afwerking van de kop met beretanden en kluisbordjes. Dit vond Janus Kok bij het scheepje horen, dat hij vernieuwd had. Hij vond dit zijn “handtekening”, wat ik graag respecteer. Het model van de romp, met wat slanke kop, zou echter niet veranderd zijn, zo is mij later ook door Janus Kok ten stelligste bevestigd. In 1946 is het schip door de heer Hamming gekocht, eigenaar van de aardewerf fabriek “De Porceleijne Fles” direct aan de haven te Huizen gelegen. Anno 2004 is dit pand al weer jaren in gebruik als restaurant en museum.

De zeer sociaal bekend staande heer Hamming, “rode Hamming”, had de Jol gekocht voor zijn personeel. Ze mochten ermee varen, mits ze het scheepje goed wilden onderhouden. Ze hebben ermee gevaren tot ongeveer 1959.

Het tuigage, met een nieuwe, kromme gaffel, een kluiverboom, kluiver en giek is door mensen van de porseleinfabriek rond ca. 1953 gekocht en is ondertussen er oud geworden.

Het ronde luikje in het achterhuis is voor de bereikbaarheid van de benzinetank geweest. (Dit is nog aan boord). In 1957 of '58 is aan bakboord de kimgang vernieuwd voor zo'n fl 350,-

De mensen van de Porseleinfabriek waren enthousiast het scheepje weer terug te zien. Ze zijn ooit wegens lekkages gestopt met het varen met de Jol. De oplossing was door hen gezocht in reepjes blik over de naden. Ze hebben indertijd ook de vuren klosjes getimmerd aan de binnenkant, op berghoutshoogte. Om 18 uur de haven van Huizen weer uit, ca. 21,15 uur door de Oranjesluis en ongeveer 22,30 uur weer aan de Omval bij Jachtwerf/ haven Otto Weinholt.

Tweede verkenningsstocht; op zoek naar informatie

Vrijdag 5 juli 1963 naar Durgerdam, op zaterdag door naar Marken, om te zien of er nog informatie over de geschiedenis van de Jol te krijgen zou zijn. Na zes uur varen om ca. 17,30 uur is de Jol eindelijk weer eens in de haven van Marken!

Een visventer vertelt, dat inderdaad een Jan de Groot hier een Staverse Jol heeft gehad. Hij ventte later met vis, veel in Amsterdam. In de oorlog werkte hij wel samen met Janssen van de Witte Werf. Een visserman, door de venter aangesproken, dacht dat het schip in 1916 of 1917 was gekocht, afkomstig van Broekerhaven? We vinden inderdaad de heer Janssen in een kruidenierswinkel op de Witte Werf. Het is flink regenachtig weer.

Geschiedenis Staverse jol “de Pinas” opgetekend bij monde van zegslieden

We hebben de heer Janssen uitgenodigd aan boord. Hij hoopt te kunnen komen op zondag.

Inderdaad komt de heer C. Janssen de volgende ochtend op de koffie! En hij herkent direct het schip! Hij is nogal onder de indruk van de staat waarin de Jol verkeert. Hij vertelt, dat op de plecht een laag metaal zat in hun dagen, niets was nog gelakt zoals nu; alles in de harpuit en teer.

De Staverse Jol is in het bezit van de heren De Groot en Janssen geweest, ligplaats Marken. Het schip is in 1919 gekocht van Piet de Mantel. Eerst is de Jol één jaar gehuurd, 1918-'19. Na hun diensttijd is het schip gekocht; de boot, het vistuig en de overige goederen voor ca.fl. 1.000,-. Er waren zo'n 10 stuks Jollen in Broekerhaven. Ze hebben er één jaar mee gevist maar het zeilwerk was verzakt. Dat is toen gerepareerd. Tot 1932 is er gevist op haring bij het Enkhuizerzand en vooral bij Urk. Met staande netten. Ze hebben eenmaal een 'kraak' gehad aan de steven. Dat is toen in Durgerdam gemaakt.

De laatste jaren voor de afsluiting van de Zuiderzee was er veel haring vertelt de heer Janssen.

Ze gingen vanaf 1938 t/m. 1943, veel naar Amsterdam naar het Noorderhoofd remming bij de sluiswachter; op de boot alleen logies en overdag vis kopen en uitventen. Tuig, touwwerk e.d. aan de haven. Aan Middelbrug op Merk(?) gelegen.

2

De Jol is inderdaad gekocht door de Gooier uit Huizen, Noord-Holland.

Deze dreef er sluishandel mee. Prijs eerst genoemd fl. 350,- later verkocht voor fl. 475,-.

De houten hoosnap is nog origineel, evenals de groene helmstek.

Er was één riem bij het schip, als zwaard en als riem bij het aan de wind zeilen, aan de lijzijde van het schip.

Het schip moet omstreeks 1905 gebouwd zijn, is de schatting van Kees Janssen.

Jollen met een berghout kwamen wel voor, het was echter lastig met hun vismethoden.

Zij hebben volgens de heer K. Janssen de kuil-ogen aan de stevens niet gebruikt.

De vuren zeilkiel /slijtkiel, is door hen aangebracht.

Het schip was in Marken geregistreerd als de MK 20 (Marken 20). Er waren naar zijn schatting toen ongeveer 150 Bidders in Marken en 10 à 15 Staverse Jollen.

Voordien was het schip geregistreerd als de BC11 (Bovenkarspel), liggend in Broekerhaven.

De hele huidige (1963) afwerking is van Janus Kok werf uit Huizen.

Aanvankelijk heeft, evenals op de Staverse Jol van Herman Kuller, één bolder op het voorschip ge- staan en achter twee houten bolders bij het achterhuis. (Was dat er toen al?)

In 1967 in de haven van Hindeloopen vertelt een visserman dat de Jol gebouwd moet zijn bij Siemen Jordens. Hij is nogal definitief hierin. Hij zegt dat ook Tjeerd Bijlsma een dergelijke Jol had.

Over Fred Thomas

In de twintiger jaren, even na de Eerste Wereldoorlog, toen nog maar net besloten was de Zuiderzee af te sluiten en gedeeltelijk in te polderen, zeilde een Amsterdamse jongen voor z'n plezier in een oude vissersjol over de Zuiderzee. Dat was Fredericus Franciscus Xaverius Marie Dieudonné Thomas (1906 – 1959), beter bekend als Fred Thomas. Hij werd later redacteur bij het katholieke tijdschrift De Tijd en woonde in Amsterdam aan de Prinsengracht 505. Tussen 1930 en 1950 publiceerde hij regelmatig boeken over de Zuiderzee die opvielen door een wat nostalgische ondertoon. In zijn latere jaren werkte hij wel samen met Anton Pieck.

De voormalige vissersjol uit Laaksum (HL 37) was na de oorlog (1914-1918 JN) overgegaan naar de recreatie. Het nors uitzijende scheepje sprak hem (Fred Thomas-JN) aan. Hij kocht het, liet het wat opknappen, doopte zijn jol 'De Halve Maen' en gaf haar een ligplaats aan de remming van Van 1938 tot 1942 lag dit scheepje overigens tegen de

Geschiedenis Stavere jol “de Pinas” opgetekend bij monde van zegslieden

remming bij de Oranjesluizen aan het IJ, waar Janssen en De Groot de jol gebruikten als opslagplaats bij het uitventen van verse vis in Amsterdam. Vlak bij ‘De Halve Maen’ van Fred Thomas die meldt dat er op een jol twee Markers op woonden die op de sluis met haring ventten. (Thomas, 1945, p. 147) de Oranjesluizen, aan het Buiten-IJ. Zodra Fred Thomas tijd had, zwierf hij met deze jol over de Zuiderzee.

Familie Hamming

In 1934 volgde een voortzetting onder de naam *CV Kunstaardewerkfabriek HaHo* (Harry Hamming en Mak Honigh). In 1935 kwam zoon Fokke Hamming als artistiek leider en werd *Potterie De Driehoek* opgericht. Dit was aanvankelijk een verkooporganisatie voor de producten van HaHo. De naam verwees naar de drie firmanten. Er werd sieraardewerk vervaardigd in eigentijdse vormgeving. In 1938 werd Honigh uitgekocht en in 1940 begon men ook met de vervaardiging van gebruiksaardewerk zoals theepotten en kop-en-schotels. In 1969 werd *N.V. Keramische Industrie Fris* te Edam overgenomen. Deze firma was failliet gegaan en men wilde voorkomen dat de concurrentie dit bedrijf in handen kreeg.

In 1970 werd de naam veranderd in **Potterie Huizen**. In 1981 overleed Fokke en nam diens zoon Fokke Jan Hamming het bedrijf over. Helaas begon het bedrijf slecht te renderen. In 1987 werd het daarom verkocht aan *Aardewerkfabriek R. Bos* (later **New Land Pottery** geheten) en in 1988 werd de productie verplaatst naar **Lelystad**. Het tegeltableau van Potterie De Driehoek is bij de sloop van de fabriek bewaard gebleven en is te zien in **Huizer Museum Het Schoutenhuis**.